

KUĢU BALASTA ŪDEŅU ATBILSTĪBAS IZVĒRTĒŠANA SASKAŅĀ AR BALASTA KONVENCIJAS NOTEIKTAJĪEM STANDARTIEM

KUĢU BALASTA ŪDEŅU ATBILSTĪBAS IZVĒRTĒŠANA SASKAŅĀ AR BALASTA KONVENCIJAS NOTEIKTAJĪEM STANDARTIEM

Reinis KOSTANDA1

1 LU Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte, e-pasts:
reinis.kostanda@lhei.lv

Svešzemju sugu ienākšana ir aktuāla problēma gan pasaulē kopumā, gan Baltijas jūras reģionā. Vairāk nekā 90% pasaules preču mūsdienās tiek pārvadāti, izmantojot starpkontinentālo jūras transportu, kas ir veicinājis arvien lielāku negatīvu ietekmi uz vidi, proti, kaitīgo organismu un patogēnu pārvietošanu caur balasta ūdeņiem un kuģu bioapaugumu (David, 2008). Svešzemju sugas jau ir izmainījušas pasaules jūru un okeānu biocenozī un pastāv risks, ka pēc nonākšanas jūras vidē aizvien vairāk jaunas svešzemju sugas spēs pielāgoties jauniem dzīves apstākļiem un izveidot dzīvotspējīgas populācijas, tā radot negatīvu ietekmi uz ekosistēmu, ekonomiku un sabiedrības veselību (Ruiz et al. 2000, Briski et al., 2012, Maas et al, 2019).

Piekraustes rajoni un ostas tiek uzskatītas par īpaši labvēlīgām svešzemju sugu ienākšanas vietām, jo sekļajos ūdeņos vai stipri pārveidotos biotopos sugas viegli atrod sev piemērotas apmešanās vietas. Jaunu svešzemju sugu ienākšanu dažādos Baltijas jūras rajonos veicina straujā tirdzniecības attīstība starp dažādiem pasaules reģioniem. Sugu pārvietošanās vektors ir transportēšanas veids, kādā suga nonāk jaunā reģionā (Galil et al. 2014). Baltijas jūrā ir identificēti svarīgākie svešzemju sugu pārvietošanās vektori, un par vienu no nozīmīgākiem tiek uzskatīta kuģu satiksme, kad svešzemju sugas tiek transportētas kuģu balasta ūdeņos.

Balasta konvencija Latvijā stājās spēkā 2019. gadā, bet valstī joprojām problemātiska ir konvencijā noteikto prasību izpilde. Balasta konvencijā norādīts, ka kuģa balasta ūdens paraugu ņemšanu veic saskaņā ar Starptautiskās Jūrniecības organizācijas vadlīnijām, kurās ir noteiktas paraugu ievākšanas metodes un aprikojums balasta ūdeņu izvērtēšanai (Likums "Par 2004. gada .. 2018). Vadoties pēc šīm vadlīnijām un izmantojot pieejamo aprikojumu, Latvijas ostās, sākot ar 2019. gadu, bija jāuzsāk novērtēt kuģu balasta ūdeņu atbilstību, vadoties pēc Balasta konvencijas noteiktajiem standartiem.

Latvijā tirdzniecības kuģiem balasta ūdens paraugu iekārtu aprobācija pirmo reizi tika veikta Rīgas ostā 2021. gadā. Pirmie iekārtas aprobācijas rezultāti parādīja, ka dzīvotspējīgo šūnu skaits nepārsniedz atļauto daudzumu, tomēr balasta ūdens sāļums ir būtiski mazāks nekā 30 PSU, kas norāda uz to, ka balasta ūdens nav nomainīts saskaņā ar D-1 standartā paredzētajiem nosacījumiem vai arī apmaiņa nav veiksmīgi pabeigta.

Izmantotā literatūra:

Briski, E., Ghabooli, S., Bailey, S. A. and MacIsaac, H. J. 2012. Invasion risk posed by macroinvertebrates transported in ships' ballast tanks. *Biol. Invasions*, 14(9), 1843–1850.

David, M., Gollasch, S. 2008. EU shipping in the dawn of managing the ballast water issue. *Marine Pollution Bulletin*, 56(12), 1966–1972.

Galil, B.S., Marchini, A., Occhipinti-Ambrogi, A., Minchin, D., Naršcius, A., Ojaveer H., Olenin, S. 2014. International arrivals: widespread bioinvasions in European Seas. *Ethology Ecology and Evolution*, 26, 152– 171. Likums "Par 2004. gada Starptautisko konvenciju par kuģu balasta ūdens un nosēdumu kontroli un pārvaldību". Pieņemts. 04.07.2018. Latvijas Republikas Saeima.

Maas, J., Tegtmeier, S., Quack, B., Biastoch, A., Durgadoo, J. V., Rühls, S., Gollasch, S., David, M. 2019. Simulating the spread of disinfection by-products and anthropogenic bromoform emissions from ballast water discharge in Southeast Asia. *Ocean Science Discussions*, 1–31.

Ruiz, G. M., Rawlings, T. K., Dobbs, F. C., Drake, L., Mullady, T., Huq, Colwell, R. R. 2000. Global spread of

microorganisms by ships. *Nature*, 408, 49–50.

Primary author: KOSTANDA, Reinis

Presenter: KOSTANDA, Reinis